

és gazdagon, egyik legérdekesebb íróegyéniségünként áll előttünk.

Amíg botladozott, kínlódott anyagával, amíg vajúdott és tisztult – vadul, sebzetten, félelmetesen horkant fel minden bíráló észrevételre.

Most tűnődve vizsgálódik, latolgat minden kapott szót, elveti vagy megfogadja, józan önbizalommal s magabiztos szerénységgel.

S néha úgy tűnik, nem is az írásaira a legbüszkébb. Ördögszarvként ágaskodó, torzonborz, bronzos haja, óriási szemöldöke alól kedves-rava-

szul mosolyog – és vendégeinek a maga javította szekrényt, a maga kárpitozta széket mutatja. A szerszámosládáját nyitja fel, nem az írói műhelyét. Vagy a háta mögött tartott hegedűjén játszik. Vagy ötletes utánzószínészként kabaréműsort rendez.

De befejezte a *Miská*-t, és ezzel maradandóan bizonyított. És kész újabb regénye, s úgy érzi: jobb...

(1959)

Balla Károly /

ELCSERÉLT ÜNNEP

Gyurka néhány napra hazaérkezett, mert már beletört az inaskodásba... S ha már beletört, mehet – gondolta Fülöp Jakab. „Azután mutass otthon egy kis viselkedést” – oktatta még ki gazdája. Kiadta a két pár talpalást meg a Takarékbetét főkönyvelőjének a fekete sevróját, hogy azt a finom fonalból varrja keresztöltéssel, mert amikor ő inaskodott, ő is elkészült ennyivel...

Gyurka is elkészült... S most itthon van. Vendég. Mert ha vendég, akkor vissza is kell majd menni. Visszamegy. Persze hogy visszamegy. De ráér erre gondolni, alig érkezett hajnalban, s még mindig érzi, hogy milyen jól fogadták otthon: hogy megnőtt, megférfiasodott s hogy megnyúlt az arca, szóval, hogy szeretettel fogadták...

Csak...

...Egy kissé megöregedett az anyja meg az apja is, s ő már többet tud a világról, mint eddig. És édesanyja neki már csak a válláig ér... S az apja sem tűnik olyan óriásnak... Az sem tetszett Gyurkának, hogy az apjának még egy foga hiányzott, s hogy olyanokat mondott, hogy: „Ha mi megöregszünk, a magad lábán kell majd megállj, fiam, mi majd csak megleszünk valahogy”... Meg hogy: „Csak te tudd megkeresni a kenyeredet...” Vállára rakták saját életét... Elkomorodott és sóhajtott, mert eszébe jutott a műhely meg hogy hogy lesz azután, ha felszabadul...

S olyan különös meg ünnepi és szomorú volt minden...

...És könny szökött a szemébe. De köhécselt egy kicsit, s elmúlt...

Az is furcsának tűnt Gyurkának, hogy Kopf bácsit, az öreg gatterest eltemették a kisebbik fia mellé. Kopf bácsi megőrült, s a télen meztláb, gatyában kifutott a házból, és megfagyott. S ami-

kor temették, Kopf bácsi nagyobbik fia beleugrott a sírba... Az anyja mesélte el a dolgokat, s ő hallgatta... hallgatta, s valahová fülelt...

S miután mindent megtudott, hogy a baktert egy éjjel leszúrták, és hogy a boltos nem ad több hitelt senkinek, hogy Geleiek is vásároltak függönyt és azt is ócskán, és hogy Kupsáné is akart, mert szerette volna, ha mire Gyurka hazajön, már megvan, mert Ilus már nagyocska, és Gyurka és Ilus mindig szerették egymást, és sohasem lehessen tudni... szóval miután mindent megtudott a telepről s körülnézett a ház körül, elővette szerszámait – ezt meglepetésnek szánta –, és megsarkalta anyja cipőjét. Apja ünneplő bakancsát is megvarrogatta, s az ampással kivasalta a szárát, fejét, mert a suszterájban ez a legérdekesebb, hogy a cipőből ki lehet vasalni a ráncokat... És ő most kivasalta az apja bakancsából is.

S főleg hogy megváltozott a hangja, amiért az anyja el is pityeredett, hogy milyen nagy lett már...

...S most örült, hogy „kappanhangja van”, örült, hogy megnyúlt, és örült mindennek...

S úgy estefelé megfente biciskáját a libamájhoz, mert megünneplik, hogy hazaérkezett...

Készültek erre. Csakhogy nem libával, és nem erre a napra várták... De másképpen alakult.

A liba a léckötöző Vogeléktől került Benedekékhez, mert tréflire sikerült. A Vogelék húsvéti libája. Tudta már az egész telep, hogy mi történt, mert Vogelék „rituális emberek”, s ha Smil Sámuel, a sakter rámondja egy libára, hogy tréfli, akkor vége! Duplán vége: egyszer, amikor levágja, s másodszor is, amikor a liba már halott, amikor rámondja ezt a furcsa szót.

Így hát Vogelné hiába tömte, ügylte minden-

nap. Javában siratta meg a gyerekek is, amikor Vogel bácsi – fekete szakállas, sápadt arcú, szomorú nagy ember – hazaugrott „frustukolni”, meg hogy megtudja, mennyi a zsírja, milyen a mája meg egyebeket... Vogel bácsi csupa váll ember, foltos, kitömött kabát, hogy a hordásnál a léc ne nyomja a vállát, és megint folt, folt... Rengeteg. Színes, vastag, virágos, fekete, amennyiféle csak létezik. És a foltokon, ráncokban fűrészpör. Fehér, finom por. S most megállt az ajtó előtt, kopott fekete kalapjáról meg a kabátról lerázta a fűrészpört, s csak aztán nyitott a konyhába. De csak épp hogy belépett – vissza is fordult, és nagy gombóc gyűlt a torkába...

Az úton bandukolt visszafelé, amikor Anti gatteressel találkozott, mert Anti is hazaugrott: vendégségben van Gyurka, és ilyenkor soknak tűnik délig... Szóval találkoztak. Benedek Anti és Vogel bácsi. S hogy a gatteres faggatta, mi baja – Vogel elmondta a libát, s hogy este ünnep, s hogy egy szikra zsír sincs a házban, s hogy oda van a felesége, meg minden. A gatteres elszomorodott, és a kövér tyúkot – amit a felesége hizlalt – felajánlotta cserébe a libáért. A tyúk mellé egy ügyes báránybőrt is ajánlott kucsmának vagy egyébként, mert egy tyúk az mégiscsak kevesebb egy libánál.

Vogel Márton nem fogadta el a ráadást. Csak a cserét. – Szó se róla, a báránybőrnek volna kelenődje a házban – magyarázta Vogel –, de te egyetlen kövér tyúkot ajánlottad fel, s így, hála istennek, van húsvéti zsír, s akkor van húsvét. És ne haragudj, hogy így mondom: te egy tisztességes „goj” vagy.

Egy ideig még nézték egymást, szomorúan.

Egyszer csak megszólal Anti:

– Miért hagyod magad elbolondítani egy sakertől? Vágtad volna le magad a libát – mondta boszúsan.

Vogel Márton felhúzta a szemöldökét, nagyon furcsán nézett rá:

– Én? Hm... Azt még úgy sem szabad... – s szégyenkezve mosolygott. Nem maga miatt. Hanem hogy a gatteres nem ért az ilyesmihez...

Benedek Antinak furcsának tűnt Vogel arcán a fájdalmas, szégyenkező mosoly, és még jobban megsajnálta. Úgy váltak el, hogy nem szóltak semmit, csak nagyon szomorúan kísérték el egymást tekintetükkel.

Benedek Anti visszament a gatterhez, Vogel bácsi a lécekhez. Aztán hazaüzentek, s az asszonyok lebonyolították a cserét. Gyurka vitte a tyúkot és hozta a libát.

Vogelné parókás asszony, elviselt férficsizmában járt otthon, s mindig sírt. Drótkeretes szemüvege alól akkor is potyogtak a könnyei, amikor a gatteres fia beállított a tyúkkal. Csak ímmel-ámmal vette kezébe, de váratlanul valami hálaféle ömlött el paróka szegélyezte fehér arcán: a tyúk jó

súlyos volt. S mikor belefűjt combjába a tolla közé, meglepődött, hogy milyen kövér, zsíros a tyúk...

Így hát szóval majdnem rendbe jött a dolog... csak hát...

Mindenesetre egy liba – az egy liba, s nem tyúk. De hát istenem. Pénzért, lehet, megvette volna valaki, de akkor honnan kerül hirtelen hízott majorság?... Szóval hát majdnem rendben volt a dolog... A különbség azért különbség marad zsírban is, májban is... És még valami: a libát ő maga tömte, itatta, Vogelné. Megkedvelte vagy megszokta, vagy mi. És a tervek a zsírral, a májjal... az aprólékkal... meg hogy liba!... Azután pedig a gyerekek: hogy kinek mi jut. Mert azt előre kialakultak anyjukkal, amikor a libát naponta behozták a ketrecből tömésre. Ötkilós – mondták az elején, s csak az anyjuk lába alá helyezték. Másnap: hat kiló! Aztán hét. Aztán ismét hatnál kellett elkezdjék, mert napok alatt elértek a tizenötig... De szó, ami szó: a liba jócskán felszedett magára.

S most?

A gatteresék ülnek hozzá... Ahol se ünnep, se semmi. Csak megeszik. Nem nézi senki a bonztást... Nem állják körül az asztalt, nincs külön húsos vándling. Disznózsíros fazekakba kerül. Tisztára gyász! Jaj a szegény libának!

S itt a tyúk!

Jó tyúk, igaz: de bármilyen jó is egy ilyen hízott tyúk, nem tölti meg a vándlingot. Nem. Szó se róla. És ha csak a két majorság fejét hasonlítják össze, már attól is elszorul az ember szíve: a szép sárga csőre a libának. A libafej! Milyen szépen, magasan hordja! A hosszú nyaka... S mikor elgárogja magát a ketrecben vagy a házban? Az egész telepen hallszik... Na meg aztán a liba lába, a tolla... És mekkora a különbség egy libaprólék és egy tyúkaprólék között.

...Nem lehet összehasonlítani egy libát egy tyúkkal! Pláne egy idegen tyúkkal, aki most van először a házban. Idegen, ismeretlen, és nem is érez semmit az ember...

Nagyon szomorú!

De azért ha szomorú is, nem egészen szomorú, csak annyira, amennyi a különbség egy liba s egy tyúk között...

S hogy most itt a tyúk – még jobban fáj a liba.

Amikor Gyurka a hóna alá fogja a libát, Vogelné elfordult. – Na, eredj... – s hátraintott a kezével. De rosszul fordult, éppen a tyúk felé, és zokogni kezdett.

Gyurka megértette Vogelné szomorúságát, de megvigasztalta a liba. S magában azt gondolta, hogy senki sem kényszerítette Vogelékat. De amikor hazafelé menet az úton barátjával, Vogel Ferivel találkozott, zavarba jött. Igaz, Hercka nagyon szomorúan nézte a libát. Gyurka egy pillanatig úgy érezte, mintha ő most ezt a libát lopta volna... Egy

pillanatig meg is álltak egymás mellett... Előbb Gyurka mozdult, s csak azután a barátja.

...Nem olyan egyszerű dolog egy ilyen libát vinni. Ha mint inas visz át valamit a főpiactéren s rászól a policista, hogy „honnan loptad te azt a pár csirkét?” – közömbösen azt válaszolja, hogy „gazdám küldi haza, Fülöp Jakab, az úricipész. A Hirs ház mellett van a műhelye” – és kész, mehet. De ő alig a hajnalban érkezett, s máris a hóna alatt egy liba... S ha most ott az a fényes gombos csendőr őrmester a tornácon megkérdezné hogy honnan s miből vagy azt mondaná, hogy: „Ti hétköznap is libával tömitek a hasatokat?” – mit válaszolna: Nem? Szóval, hogy van ez? Hogy a ménkő csapjon bele, mert nagyon düllesztí a szemét a libára...

Na de nem történt semmi baj. S ha még hátrahátranézett, hát azt azért, mert nem is tudta, hogy miért... csak úgy!

Szó se róla. Benedekné jó cserét csinált. De azért más a saját hizlalás és más a más tömése. S egy kicsit furcsán is érezte magát ezzel a rászakadt Vogel-libával, mintha mástól levetett ünneplőbe öltözött volna. Csak úgy ráparancsol az emberre az élet, s alászolgálja!

Ma, amikor beállított egy gyerek Anti üzenetével, a szívébe nyilallt. Az ő egyetlen tyúkját egy döglött libáért! Aztán, hogy mindent megtudott, sajnálni kezdte Vogelné. A baj az, hogy a tyúkot meg kellett fogni... Igaz, bezárva tartotta a ketrecben, de ha onnan kiveszi s elküldi – vége! Ez a tyúk soha többé nem lesz a ketrecben... Soha! S ez a szép, nagy kendermagos fajta... S ki tudja, mennyi zsírja lenne. S most Vogelné fog vele bibelődni, s neki semmi köze hozzá! S vajon milyen az a liba? S azt Vogelné tömte... S a legborzasztóbb az egészben, hogy ő vasárnapra szánta a tyúkot, s addig két nap. Addig beletörődött volna, hogy na, vége... De csak így ripsz-ropsz, s már adja is oda? – Gyurika... – Háromszor is elismételte magában, míg hangosan ki tudta mondani. – Vedd fiam, azt a tyúkot... – Nem tudta folytatni. Bement a szobába, hogy az ágyakat vesse be. Egyik párnát a hasához ölelve, hosszú ideig állt a vetelen ágy előtt. Mélázott...

Gyurka a libát a hóna alatt hozta...

– Az asztalra tedd, fiam – mondta Benedekné, s oda sem nézett. Jó későre és halkán, mintha beteg szólna, kérdezte meg: – Vogelné mit mondott?

– Sírt...

Aztán valami sejtelmes árnyékféle vonult el a konyha ablaka előtt. Benedekné kinézett: Vogel Márton kisebbik fia tűnt el a sütő sarkánál...

Mire kibontotta a libát, Vogel Feri ismét ott volt. Ott sündörgött, ki tudja mióta, a ház körül. Benedekné kiszólt:

– Gyere be, fiam... Miért bujkálsz?

Hercka csendesesen bejött, s megállt az ajtóban. Máskor nem így érkezett: szeme tele volt huncut-

sággal, s arcán szélesen ömlött el a szeplős vigyor... Most nem. Állt szomorúan, kissé sápadtan, s konyhaasztal felé lesett a lábasok, fazekak felé... Aztán hosszú hallgatás után megköszönte a torkát, s nagyon szerényen, félénken megkérdezte:

– Milyen volt a mája? – Halk, bizonytalan érzéssel szólt, mint aki a magát s mégsem a magát tudakolja... Mert úgy érezte, ez a liba még nem volt egészen a Benedekéké.

Benedekné zavarba jött, mert a mája szép máj volt. Igazi nagy libamáj. És... most már örült is volna neki...

– Mit mondjak, fiam? ... Elég szép...

A gyerek még ott állt egy ideig, aztán szinte észrevétlenül távozott. Nagyon halkán tette be maga mögött az ajtót.

– Gyurika... Gyurika, merre vagy? – szólította a fiát. – Lásd, észre sem vettelek... Egészen megzavarodtam... Modd, fiam, vajon mennyi zsírja lehetett a tyúknak? Nehezen vitted?

– Elég nehéz volt...

– Adatok neki egy kis vizet? Akkor elfelejtetem szólni.

– Igen! – Csak úgy rávágta. Aztán felállt az asztaltól, s kiment az udvarra. Egy ideig tanácstalanul, kedvtelenül lézengett a ketrec körül. Megkerülte a sütőt, megbámulta a körbefutó hegyeket, a gyár kéményét, kinézett az útra... Észre sem vette, hogyan, egyszer csak ott volt Vogeléknél. Csak úgy ott termett a háznál a nagy sürgés-forgás kellős közepében. Mert este már ünnep... A kis vörös Sárika már a réz gyertyatartókat tisztogatta; a polcok is húsvéti tiszták voltak. A szobában már a csikos rongyszőnyeget leterítették. A mosófazékban víz melegedett a fürdéshez. Szóval az ünnep átlépte volt Vogelék sárgára súrolt küszöbét. Már bent volt a házban.

– Mi a baj, Gyurka? – fordul hozzá Vogelné vásott, fáradt érdeklődéssel.

Gyurka sokáig töprengett, hogy megkérdezze-e. Végül is kibökte:

– Milyen volt a tyúk?

– Mondd meg, fiam, anyádnak, hogy egy egész literecske zsírja van, s hogy köszönöm szépen.

...Mert ez így dukál! Vogelné tudta, hogy Benedekné is hizlalta a tyúkot, itatta, meg hogy kendermagos és minden...

És hirtelen ő is megkérdezte:

– S az aprólékból mit csinált anyád? – majd halkán hozzátette: – Én rizsesen gondoltam...

Aztán beesteledett. S Vogelék az ünneplés rendjén eljutottak a vacsoráig... Hát szóval a tyúkgig. – Hiába égtek le a gyertyák a szép fényes gyertyatartókban, hiába volt a fehér abrosz, a csend, a fényesre törölt poharak a kötelező „rituális” borral, a megfőtt tyúkkal olyan szomorúság került az asztalra, hogy jobbnak látták nem odanézni...

Hallgattak. A szülők is, meg a gyerekek is. Úgy tett mindenki, mintha éppen egyébre gondolna...

S akkor csendben, valahol a szomszédban felgágogott egy liba.

Benedekné, hogy hírül vette Vogelné üzenetét az aprólékkal, meggyűlölte a libát, s az urába is belekötött, hogy mire való volt az egész?! Aztán feltálalta a libaszíros tört krumplit a tepertővel s a májjal.

Nagy szerencsétlenség után ülnek így, szótlán az emberek, ahogyan ők a vacsorához ültek.

Gyurka nem volt egészen szomorú. Csak a szülei miatt. – Itt a máj, ott a tyúk. Ő szabadságon van és megnőtt, és kappanhangja van, s most miért legyen szomorú – gondolta –, és a májat nézte. Ott volt a libamáj belesüppedve a zsírba, de azért jól kipúposodott a tányérból. Bármint történjék, a libamáj – libamáj, ha egyszer van. S most volt. És zsebéből elővette a bicskáját, amit liferálásból szerzett, mert azzal fog enni. Hüvelykujjával kitapogatta a bicska élet, mert az úgy szép, hogy amikor szelik a májat, nem roncsolódik, hanem simán marad a kés után... S még jó is, hogy előbb apjának szokott tálalni az anyja, mert akkor neki a második vágás jut, a púposabb részből. S vajon mennyi? Csak nehogy apjának valami bolondériája támadjon, mert amilyen makacs ember...

Semmi baj!

Anti gatteres közelebb húzta székét az asztalhoz.

És ebben a pillanatban valaki kopogott az ajtón.

Előbb valami fényes gombok villantak a lámpa fényénél, aztán ott termett a csendőr őrmester.

– Na!!!

...Hát valóban meghökkentek, mert ők a libát nem lopták, és semmit sem loptak. Benedekné zavartan állt fel, és a többiek is felálltak, és miután kezét fogták, Benedekné az asztalra mutatott:

– Cseréltünk... – s hangja remegett az izgalomtól. „Cseréltünk.” Kimondta. S ezt azért, hogy minden kérdés nélkül, az első szóra a szintiszta igazat mondja.

– Mit törődik azzal az őrmester úr – hebegte Anti gatteres, mert ő egyébtől riadt meg... Az őrmester ma látta őt Körccel tárgyalni... S most biztosan szimatolni jött.

Az őrmester frissen borotvált arca erős kölniillatot árasztott. Oldalt fésült, simára lenyalt, kissé őszülő haja erősen fénylett az olajtól. Közömbösen körülnézett, az asszonyra is rámosolygott, a férfitra is, végül Gyurkához fordult:

– Hát hazajöttél, legény?

Gyurka elpirult, s olyan mozdulatot tett, mint aki azt mondja: „Hát persze.” De tekintetében aggodalom rejtőzött. Az őrmester látta ma a libával... „Pofázni jött” – gondolta, s szomorúan az asztalra meredt.

– Már be tudod varrni kézzel a csizmafejet? Mi? – kérdezte kedélyesen, és leült. Vastag, barna sze-

möldöke alól villanó ökörszemével Antira nézett, mintha onnan várná a választ, vagy mint aki nézi, hogy lám, mekkorát kérdezett...

– Be... – hebegte Gyurka, mert valami a tor-kába szorult.

Anti elkomorult. Így van, gondolta. A Gyurka csizmájánál kezdi... S majd a sajátjával végzi, mint a fiatalabbik Triponnal tette az őr s pincéjében egy-két évvel ezelőtt, a másik sztrájknál, s amit Czakó Marcival művelt, a rönkbetűzővel! Hát szóval így állunk. Valami a fülébe jutott a most készülő sztrájkról...

– Már isten tudja, őrmester úr, mióta nem etünk libát... – szólalt meg aggodalommal Benedekné, s az urára nézett. Csak a tekintetével kérdezte: „Mi lesz, mi történik?” Aztán ismét az őrmesterhez fordult: – Húsvétra hizlalt tyúkomba került...

– Ugyan hagyj már! – vörösödött el Anti az ingerültségtől.

S mereven, szigorúan a feleségére szegezte a tekintetét: „Nem látod? Nagyobb itt a baj!” Fel is állt hirtelen, s a jövevény elé tolt a tányért a libamájjal:

– Parancsoljon őrmester úr... Kóstolja meg... – s szemével intett Gyurkának, hogy menjen ki a konyhába...

Gyurka pontosan értette apját: nagyon ügyesen állt fel, s szinte észrevétlen, mint aki csak úgy mellékesen cselekszik, kiment a konyhába. Szíve erősen kalimpált. Nem tudott sokat a világról, meg hogy tulajdonképpen mi is az a sztrájk vagy háború... igazgatóság... vagy egyéb; csak úgy, mint a többi gatteres- meg cirkulásgyerek, apja tekintetéből olvasta ki, hogy most minden mozdulatra, minden szóra ügyelni kell.

– Hozz, fiam, egy pohár friss vizet az őrmester úrnak – szolt ki az apja a konyhába. – Különbén hagyj! – S ő maga indult a vízért...

– Szaladj át Körccelhez – súgta oda sebesen Gyurkának –, nézd meg, otthon van-e?... S kérdezd meg, hogy járt-e nála is ez a...

Aztán a teli pohár vízzel visszaindult a szobába.

A felesége valamit a zsidókról magyarázott éppen, hogy milyen rettenetesen furcsák ezzel az ő vallásukkal. – Szinte ránk kényszerítették a cserét – mondta.

– Dehogy kényszerítették! – vágott a szavába Anti idegesen. – S miért nem teszed, fiam, közelebb azt a kenyeret? – folytatta egyre ingerültebben. Mert ilyenkor így van az ember... Baj minden és rossz minden, és kire ordítson ilyenkor?

Az őrmester ezalatt egykedvűen lakmározott a májból, s úgy mosolygott, hogy attól egy kissé kedves is volt meg lenéző is, titokzatos is és nagy tekintélyű is. Szóval úgy, hogy abból ne értsenek a házbeliek semmit. Mert az úgy jó, ha semmit sem értenek, mert akkor a „hivatalának” szól a kínálás s nem neki. Ő épp hogy ott van...

– Finom... – jegyezte meg evés közben, s egyre kisebbet harapott a kenyérből, s egyre nagyobb szelét a májból. – Maguknak még egy egész libájuk marad – mondta teli szájjal, és ismét úgy mosolygott...

Az is megzavarta a házbelieket, hogy az őrmester fél szemére kancsalított, s nem tudták pontosan, hogy most valakire néz vagy titokban nézelődik... pedig az csak a májat látta, mert csak azért jött.

A gatteres egyre gyakrabban s egyre türelmetlenebbül lesett a konyha ajtaja felé...

A máj pedig elfogyott.

Az őrmester hirtelen előregömbölyödő, erős, fényes állat törölgette a libaszírtól, amikor Gyurka szép csendesen végre visszaérkezett. Kissé kipirult

a futástól, de tekintete csillogó örömmel adta tudtul apjának, hogy nincs semmi baj... Aztán hirtelen elsötétült az arca: a tányér üres volt.

Az őrmester már ment is. Anti gatteres kikísérte a vendéget. Aztán visszatért és körülnézett. Szóval elment a Törvény. A Rend. A telelakott kincstár vagy mi a fene. Elment fényes-gombostól, vállpántostól, mosolyostól, mindenestől.

S most úgy maradt Anti gatteres háza szürkén a nagy csendben...

– Hadd el, Gyurka – szólott komolyan fiához az apa, s szembefordult vele, mintha titkos üzenetet továbbítaná őrségváltáskor... – A májzsírnak éppen olyan íze van, csakhogy nem vágja az ember... – s valahová messzire, Gyurka háta mögé nézett.

MÉG EGYSZER PÉCHI SIMON IMÁJÁRÓL

A *Múlt és Jövő* 1990/1. számában közöltük Péchi Simon „harmatért való imá”-jának (1630 k.) héber szövegét. Hogy mennyire sürgős feladat a komolyabb héber stúdiók felújítása Magyarországon, mi sem mutatja jobban, mint hogy a hibátlan gépiratból a szedés és tördelés során elfogadhatatlan héber szöveg került a nyomtatott hasábkra.

Már csak ezért is újra kellene közölni a Péchi-fordítás alapjául szolgáló héber szöveget.

Szerencsére Ezra Fleischer professzor, a jeruzsálemi Héber Egyetem tanára, a középkori zsidó költészet jeles tudósa már a múltkori közlemény kéziratára alapján további értékes felvilágosításokkal szolgált Péchi héber eredetijét, az ismert *pijutot* illetően. Közölte a költeménynek Péchi által a fordításban figyelmen kívül hagyott részeit is, azonosította a szerzőt, és magyarra fordította a teljes szöveget. Alább Fleischer professzor levele nyomán közöljük a most már teljes héber szöveget, az általa adott magyar fordítást és a levelében foglalt egyéb tudnivalókat. Megjegyezzük még, hogy a magyar olvasó ismerheti a kora középkor legnagyobb *pajtánjának*, Eleázár Kallirnak a harmat-imáját is, mégpedig Kardos László fordításában (*Héber költők antológiája*, 1943, és későbbi kiadások).

STRBIK ANDREA

A héber szöveget Moses ibn Ezra és Jehuda Halévi kortársa, Jozsef ibn Séset spanyolországi költő írta a XII. században. Nevét – IBN SESET – verse akrosztichon formájában örzi (lásd a pontokkal jelzett betűket). Egy a New York-i Rabbiszeminárium (Jewish Theological Seminary) könyvtárában lévő geniza-kézirat (Adler 2158) a címében is jelzi a nevet. A költő több darabja is fennmaradt, Scheiber Sándor is feldolgozott egyet közülük (*Genizah Studies*, p. 398).

A harmatért (illetve esőért) való ima szövegéből a nyomtatott könyvek kihagytak két strófát, a közlések apróbb hibáiról nem is szólva. Úgy gondoltam, elküldök egy kéziratról lemásolt korrekt szöveget. A harmatért (esőért) való ima nagyon fontos a középkori *pijutban*, van belőle százával. Péchi művét azonban nem győzöm csodálni. A héber vers szép, de Péchi fordítása megrendítően gyönyörű. A nemzeti célzásokat ügyesen kikerülte. Azt hiszem, őelőtte is a hiányos szöveg állt, mert a nyomtatott imakönyvekből hiányzó két strófának nála sincs nyoma. Boldogult Dán Róbert fordítása érthetetlen, igyekeztem egy érthetőbbet készíteni.

Ami a dallamra való hivatkozást illeti („amikor az második áldást másodszor is iterálja”), azt hiszem, arra vonatkozik, hogy a „hamidát” ünnepnapon reggel kétszer mondják, és a harmatért való ima a második imában szerepel. Manapság is így teszik a zsinagógákban, és már a Misna is így írta elő.

EZRA FLEISCHER